

BAKONYI ISTVÁN

Fellinger Károly: Szimering

Vannak „költőietlen” címek, szavak a költészetben is. Igaz, József Attila is használt olyan szavakat, mint a dinamó, ami „fémkeblű” vagy éppen a transzformátor. Legújabb líránkba is befészkeltek magukat olyan szavak, mint az e-mail, az sms és más, újabb szülemények. Nincs ezzel semmi gond, hiszen a nyelv és az irodalom is kell, hogy kövesse a világ változásait.

Mégis meglepett, amikor a „szimeringet” láttam Fellinger Károly új verseskötetének borítóján. Ez a tárgy tömítésre szolgáló alkatrész, és a feszültség megtartásában is van szerepe. Így már jobban érthető a szó kiválasztása, akár a könyv, akár a címadó vers esetében. Hiszen a mozgásnak és a feszültségnek a költői alkotómunkában is van szerepe. Még hozzá fontos!

Az új kötet költőnk továbblépésének a dokumentuma. Persze úgy, hogy közben pl. továbbra is számol az elmúlással (miként előző kötetnek is tárgya volt az apa elvesztése), de immáron próbál túllépni is a gyászon. Beszédes cikluscímei: *Levebetetlen*, *János, ha becsengetnek*, *Képeket másolni*, *Halni jár belénk*. Ugyancsak beszédes a fülön olvasható ajánló szöveg: „Fellinger Károly költészetében mintha Escher vizuális paradoxonjait látnánk betűkbe szedve: a sírból kilépve ugyanoda érkezünk, a földi paradicsom egy lépésre van a pokoltól, és tulajdonképpen megkülönböztethetetlen. Uzzük, aki minket űz, felmutatjuk, aki minket mutat fel – költő és tárgya, vers és téma ugyanaz. Egy falu, egy család, egy közösség töredezett mítosza az apa lassan oszló árnyéka körül.” Igaz szavak, és eme líra igencsak lényeges vonásaira utalnak.

A fenti szavak igazát erősíti a ciklusok előtt álló vers, a *Penge* is, amelyben így szól a befejezés: „...aki rám akar hasonlítani, / azzá válhatok”. Mindezen kívül jellemzi világát a felvidéki magyarság kultúrája, a családi hagyományok rögzítése, s mindez modern költői előadásmódban tárul elénk. Eközben küzd az „öntelt ürességgel”, és körüljárja a csodát. Pl.

így: „A csodák valójában olyan / fecskéfészkek, / melyekbe, egy kis szerencsével, / jövőre is visszatér a fecskepár...” (*Földterasz*) S a vers befejező két sora: „...a jövő, akár a bőrd, / levethetetlen.” Közben jól él a szabadvers lehetőségeivel, a közlendő határainak kitágításával.” Ha *Alkalmi verset* ír, akkor is túlmutat az „alkalmon”, és jeles gondolatokat közöl.

Pátoszmentes intellektualitás és nemes egyszerűség jellemzi sorait, melyek között kétségkívül vannak igencsak prózaiak is. Elmékedései föl-emelik a hétköznapiságot. Érdekes, hogy helyenként tudatosan fölállalja a szabálytalanságot, ilyen műve a hátlapon olvasható *Lombfűrész*, melyben mintha haikus lennének, ugyanakkor eltérően az ősi japán háromsorosok mértékétől. Itt is, másutt is erénye – miként ez korábbi pályaszakaszában is így volt – a tömörítés igénye, a kívánatos szűkszavúság. Ezzel van összhangban az a fajta feszültség, a szorítások ereje, amely éppen a *Szimering* c. versben látható, miközben elmeséli egy hajdani meggyeszedés izgalmaival. S ha már az „elmesél” szót említettem, akkor idekíváncsozok, hogy szövegeiben gyakori az epikus elemek jelenléte, egy-egy hétköznapi történet föl-villantása.

Önéletrajzi elemeit építi bele a versekbe, és ezek között hétköznapi és annál fontosabb részletek vannak. Saját önzőségét is emlegeti ezzel kapcsolatban a *Mosdó* szövegében, ám ebből az időből ennél fontosabb egy *Négysoros* remeklése Nemes Nagy Ágnes emlékére: „Gondolataiba mélyedve, / mint a sáros anyaföldbe, / túl sok választási lehetősége nem volt, / Isten esernyőt adott a kezébe.” Olyan ember és költő húzódik meg itt, aki a földi létbe ragadván is fel tud nézni az égre, ám ehhez szükséges a felülről jött segítség. Mindeközben vissza-visszatér az Istennel perlekedő hang, ugyanakkor jellemző Fellingerrre, ahogy dedikálja egy-egy kötetét: „hittel és szeretettel”. Istenképe emberközpontú, helyenként profán elemekkel. Teremtője viszont mindenütt jelen van. Az egyszerre meglelt és hiányzó isteni minőség utáni vágy költészete ez. A „mégis-hit” ereje.

Hangja és világlátása egyre bölcselkedőbb, érettebb. Fontos elem mind-ebben az emlékezés, pl. egy régi szerelem nyomainak megmutatásával, egy helyzetdalban: „Láthatatlan, / mégis elbújik, / egy bokor mögé, / amikor meglát. / Ilyenkor észreveszem.” (*Régi szerelmemmek*) Itt is puritán eszközökkel él, és a nosztalgától is mentesen. Mint korábban is, innen sem maradnak ki Juli és János történetei, újabb epikus színekkel gazdagítván a lírát. Egy különös pár meséivel. Itt kevesebb, másutt több a képzeletvilág, a teremtő fantázia sok eredménye, néhol groteszkkal is színezve. (*Késértés*)

A modern családi líra újabb és újabb elemekkel bővül tovább. Bár érzékeljük az elengedés újdonságát, de azért az apahiány fájdalmai nem szűntek meg, és továbbra is itt vannak a már-már eszelős temetőbejárás elemei. Hasonlóképpen él költőnk a lírában igen gyakori lelki leltárkészítés, a részösszegzés lehetőségeivel is. Van úgy, hogy mindez a hétköznapi-sággal párosul, és nincs túl sok előremutató értelme. Másutt ennek az ellenkezője az igaz, és ebben szerepet játszik az elmúlás tudomásul vétele, a még oly bumfordi jelképpel, a síron látható két, parányi porcelánelefánttal is szembetalálkozván... (*Leltár*)

Így hát természetes, hogy megjelenik a halál-motívum, az „integet a halál”-féle közlésben. (*Tojásbéj*) Küzd is ellene, de el is fogadja, mint elkerülhetetlen végkifejletet. (A cikluscím sem mellékes ebben a tekintetben: *Halni jár belénk.*)

Észrevehetjük, hogy erős a befelé fordulás igénye, és ennek következtében egyértelmű, hogy a lélek mélyéről fakadnak föl a versek. „A vers / felnyitja a szabadságot...” felismerésével.

Mindent összevetve: a fentiek okán tarthatjuk előrelépésnek ezt a kötetet Fellingner Károly pályáján.

(*Kalligram, Budapest, 2018*)

MADÁR JÁNOS

Erkölc és irodalom

Döbrentei Kornél márciusa*

A harapófogó öblében című válogatott verseskötet tükrében

Az évszakok, az idő emocionális múlása minden emberből kiválthat személyes érzéseket, de közösségi, morális meghatározottságokat csak kevesekből. Alig van a magyar irodalomban – főleg a kortárs irodalomban – olyan alkotó, aki társadalmilag is exponált érzékenységgel figyeli a rügyek kibomlását, az élni akarás törvényszerűségeit. Döbrentei Kornél – akit már annyiszor megpróbáltak leszoktatni erről az érzékenységről – nemrég egy hatalmas válogatásban mutatta föl eddigi verseinek legjavát,

* Részlet egy készülő monográfiából.